THE HALLIPA FAMILY, BETWEEN MISALLIANCE AND HEREDITY

Simona Liutiev
PhD Student, University of Pitești

Abstract: Aiming the idea that an ill person is the product of a certain family and atmosphere, I marked that in the Hallipa cycle heredity not only influences all the characters' evolution, but it also blocks the perpetuation of the family, which will come to extinction within three generations. The biological decline, caused by marriages below social status, decomposes the characters and reflects the social universe of bourgeoisie intrusion among aristocracy. The triggering core of this dissolution is the hereditary factor, interpreted as disease. The hereditary malfunctions generate naturalist aberrations in the descendants and censure them to a closure towards both inner familial world and outer world, doomed to perish by all physical, social, moral, and aesthetic means. The degeneration is clinically recorded from the first novel of the series, and in the next novels all characters will have been destroyed by their past.
In an exclusive consumerist society the individuals are first and foremost non-creators, their internal biography does not connect with the external one, and the biological malfunction takes the form of afiliations through crossbreeding, hybrids, bastards and all kinds of imbalanced sources. Ion Rotaru believed that the originality of Hortensia Papadat Bengescu's novels relies on this particular study of degeneration.

Keyword: heredity, biological decline, degeneration, filiation, dissolution

1. Familia ca univers social

În virtutea interacțiunii dintre individual şi social, Hortensia Papadat-Bengescu pune de acord biografia exterioară a personajelor sale cu fişa lor caracteriologică deoarece, aşa cum spunea Cezar Petrescu, "un bolnav e produsul unei atmosfere, al unui mediu, al unei case, o boală personalizată".[1]

Nedezmințindu-se de spiritul naturalist și decadentist, autoarea e preocupată asiduu de problema eredității, acele "triste pergamente şi păcătoase blazoane"[2] romanul ei fiind populat de "o faună de oameni vii, diferiți, evoluții imprevizibile, încrucișări de biografii şi destine".[3] Constantin Ciopraga observase interesul romancierei pentru descifrarea acelor aluviuni tulburi, a eredității, transformându-şi astfel romanul într-o serie de "radiografii complexe".[4]

Cu o clară situare în mediul social, Hallipii sunt o familie împestrițată din punct de vedere al originii, chiar şi prințul Maxențiu, reprezentantul marii aristocrații, este produsul unei relații inegale social şi nelegitimate religios, ceea ce va influența evoluția personajului. Mezalianța devine, pe lângă o necesitate, țelul majorității personajelor. Clanul trăieşte o viață larvară, profitând de legăturile de sânge, în scopul parvenirii (situație similară cu cea de la curțile

[1] **Cezar Petrescu**, *Oraş patriarhal,* E. P. L, Bucureşti, 1961, p. 24;
[2] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Ape adânci,* Editura Cultura Națională, 1923, pag. 227;
[3] **Dumitru Micu**, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism,* Ed. Saeculum I. O, Buc, 2000, pag. 227;
[4] **Paul Cornea**, *op. cit.*, , pag. 17;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

princiare din Evul Mediu francez). Agonia acestei lumi se traduce prin declinul biologic al Hallipilor, atinşi de degenerescență, fie că sunt bastarzi, fie descendenți direcți. Pieirea lor fizică, urmărită în descrierea cazurilor clinice, o vesteşte şi pe cea socială.

Când trata tema socialului în roman, Paul Cornea ajungea la concluzia că opera nu reflectă pur şi simplu universul social, ci îl transfigurează sub forme încifrate, astfel că materia realului este filtrată prin diverse "instanțe mediatoare", una dintre aceste instanțe fiind familia, "locul de inserție al omului în clasa sa".[5] Teoretizări științifice face şi autoarea noastră, prin intermediul personajului Mini, când analizează influența factorului ereditar asupra Mikăi-Lé "Eu cred totuşi în neamuri cum cred în insule. Poate că prima hartă etnografică pe care am văzut-o, am confundat-o cu una fizică, şi petele care însemnau popoare le-am crezut insule. Din pământul întreg al omenirii s-au desprins aşa insule. De la unele la altele, tot ce e roadă a materiei ca şi a spiritului, vine să facă schimb şi împreunare, dar împrejur e apă care le desparte....Uneori atât au întins punți de legătură, că pare a se fi unit cu uscatul...şi deodată apare un fir subțire de apă prinprejur, care se lățeşte...Sunt națiile lumii celei asemenea şi totuşi deosebite...Eu cred în nații; cred şi în materialul omenesc unic, invizibil. Dar Mika-Lé nu aduce temperamentul unui străin, al unui om, nici al unui neam...E altceva...Exprimă acel minut prim, de stânjenire a unei ființe sau al unui neam laolaltă cu altul".[6]

De fapt nucleul declanşator al disoluției acestei lumi este factorul ereditar, care se traduce prin boală. Michel Foucault inventa o nosografie, "*arier-corp*ul"[7] care ar explica apariția anormalității, a individului tarat. În contextul acestei teorii a eredității, "maladia particulară a strămoşului poate exploada într-o polisemie patologică derutantă".[8] Orice defecțiune pe linie ereditară la un strămoş, poate genera orice tip de devianță la unul dintre descendenți. Aşa cum remarca G. Călinescu, "literatura Hortensiei Papadat Bengescu este o expresie a ororii de încrucişat. Aici nu sunt oameni buni sau răi, ci indivizi bine ori rău conformați, sănătoşi sau bolnavi. Dramele din toate romanele se învârtesc în jurul unei boale".[9] Şi în studiul degenerescenței, cauzată de amestecuri, se trădează tot influența naturalistă, fie că această degenerescență se manifestă prin boli, prin conformație fizică deficitară ori prin tendința incestuoasă a multora dintre personaje. Amestecul de etnii se continuă şi în amestecul de clase, ce va duce la pieirea tuturor. Această lume restrânsă de descendenți, de mari moşieri sau prinți, se constituie într-un clan. Aceşti oameni sunt devitalizați. O ereditate încărcată îi condamnă la interiorizare. Personajul e situat la capătul unui circuit degeneraționist şi, "intelectualizarea stirpei merge mână-n mână cu degenerarea pe care naratorul o înregistrează clinic".[10] Oamenii aceştia sunt complicați în cuvânt şi în suflet. Cazuri de ereditate monstruoasă şi de fiziologie anormală ni se destăinuie firesc prin intermediul acelor "hemoragii de sens",[11] exprimarea cea mai adecvată a inconsistenței şi nebulozității subconştiente. Oamenii studiați nu sunt chiar atât de imposibili, s-ar putea chiar trăi printre ei, cum spunea Ovid. S. Crohmălniceanu, însă ei se lasă, vrând-nevrând, "înghițiți de trecut. Fiecare clipă se adaugă unui balast, menit să-i tragă înapoi, în neant".[12]

Relațiile dintre soți ori nu există (*menage blanc*), ori sunt exacerbări sexuale. Prima tară a lor este de a fi necreatori, altfel spus, sunt o societate întemeiată exclusiv pe consum. Efortul de a

[5] **Ibidem;**
[6] **Hortensia Papadat Bengescu** , *Drumul ascuns*, ed. cit., p. 63;
[7] **Michel Foucault**, *Anormalii*, trad Dan Radu Stănescu, Postfață de Bogdan Ghiu, Ed Univers, Buc., 1999, p. 349;
[8] **Ibidem;**
[9] **G. Călinescu,** op. cit., , p. 739;
[10] **Angelo Mitchievici**, op. cit., p. 215;
[11] **Vladimir Streinu,** op. cit, , p. 200;
[12] **Ovid. S. Crohmălniceanu**,*op. cit, p.*. 448;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

supraviețui îi costă distrugerea lentă şi inconştientă a adevăratei personalități. "Victoriile poartă în ele gustul searbăd al prețului lor. Hallipii, Drăgăneştii, Walterii s-au ales, cățărându-se, cu zgârieturi atât la coate cât şi la genunchi pentru că au existat locuri unde au trebuit să se târască".[13] Ceea ce aparent ar trebui să le asigure calmul şi bunăstarea se dovedeşte o constrângere distrugătoare. Aderarea la această burghezie nou creată echivalează, pentru ei, cu un act de frustrare sau cu o refulare, în sensul că, orice realizare a unuia lezează integritatea interioară a altuia (de exemplu, Walter n-ar fi ajuns medic mare fără banii Salemei). Concluzia ce se desprinde de aici e, că omul Hortensiei Papadat-Bengescu are o stare civilă şi poate fi definit într-un univers social, iar încercarea de a domina acest univers îl costă falsificarea psihică. "Toți nu vor face nimic, nu vor schimba în nici un chip mersul implacabil al evenimentelor".[14] Mariana Vartic considera că degradarea biologică este semnificativă pentru social doar dacă ea "s-ar produce sub pecetea eredității",[15] adică numai în situația când ar atinge indivizii ca exponenți, prin ereditate, ai unui trup social bolnav. Era necesar, în construcția acestui tip de roman, ca resorturile interioare ale indivizilor să fie puse de acord cu cele ale mecanismului social, să se realizeze "o deplină concordanță între biografia internă şi cea externă".[16]

În această lume femeia are doar două posibilități: ori să aducă pe lume copii degenerați, în care să nu se mai recunoască, ori să sufere din cauza imposibilității de a se realiza ca mamă. Cert este că neamul Hallipilor va muri la a treia generație, moarte pe care Anton Holban o vedea ca pe "o transformare necesară a vieții luxuriante".[17] În tot ciclul Hallipa se vor naşte doar doi copii (Ghighi şi fătul Inei) se va înfia un orfan care, bineînțeles, că nu vor contribui la perpetuarea neamului. În ordinea intrării în roman, vom urmări factorul etnic şi filiațiile patologicului.

"Nu există personaj important în ciclul Hallipilor care să nu posede în trecut, la rădăcini, un amănunt ruşinos, tăinuit, generator al unei biografii duble, paralelă cu cea cotidiană".[18] În concluzie, parafrazându-l pe G. Călinescu, noblețea e un fenomen biologic având ca efect, în anumite limite de timp, o perfecțiune fizică şi morală. Acest maxim biologic este atins atâta timp cât se evită mezalianța cu elemente mai puțin evoluate, în caz contrar, el merge fatal spre degenerare. Clanul Hallipilor nu este nici de o perfecțiune fizică nici morală, e produsul unor mezalianțe neinspirate, educația şi etica se reduc la snobism, la standing şi chiar din primul roman, personajele merg fatal spre degenerare. Autoarea urmăreşte apoi pe parcursul a cinci romane dominanta bio-psihologică pe care Viola Vancea o numea acea autentică "faculté maîtresse",[19] subminând prestigiul acestei noi pături sociale "divulgând acel coeficient biologic, ambiguu, îndoielnic, compromițător. Trăind în condiții privilegiate, urmând anumite norme de educație intelectuală şi etică, evitând mezalianța cu elemente mai puțin evoluate, aristocratul, indiferent de originea lui ultimă, atinge un maxim biologic colectiv, care după o anumită durată merge total spre degenerare".[20] Hortensia Papadat- Bengescu caută o explicație şi un punct de sprijin în originea tarelor societății. Puritatea biologică perpetuată prin tradiție ar asigura o anumită certitudine biologică şi morală, iar încrucişările, hibrizii sunt surse de tulburări şi de

[13] **Idem**, p. 447;
[14] **Idem,** p. 449;
[15] **Mariana Vartic**,*op. cit, p.* . 221;
[16] **Ibidem;**
[17] **Anton Holban**,*op. cit, p.* . 13;
[18] *Dicționarul esențial al scriitorilor români,* coordonatori: **Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu**, Editura Albatros, Bucureşti, 1967, p. 145;
[19] **V. Vancea**, *op. cit.*, , p. 7;
[20] **G. Călinescu**, *Principii de estetică -Domina bona,* E. P. L, Bucureşti, 1968, p. 247-248;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

dezechilibru. "Defecțiunea biologică ia în opera Hortensiei Papadat- Bengescu aspectul degradării filiației prin legături ilicite".[21]

Degenerarea articulată pe genealogii este explicată chiar de dr. Walter cu o exemplară corectitudine clinică vizavi de clienta sa doamna Vidianu, născută prințesă Xanti, a cărei situație psihică nu e cauzată de social, având un statut socio-material de invidiat, ci "unor vicii congenitale",[22] la fel cum explică și Elena debilitatea lui Ghighi cauzată de moștenirea soțului. Ion Rotaru considera că originalitatea Hortensiei Papadat Bengescu o dau doar romanele ciclului Hallipa și ea s-ar datora în principal studiului degenerescenței "cauzată de amestecuri, manifestată fie prin boli, fie prin tendința incestuoasă a multora dintre ei".[23]

Filiații patologice și personaje tarate

Lina Elena Gugiu este moldoveancă din Tecuci. Este prima fată din cele cinci ale farmacistului. Despre mamă nu există nicio notație. Urâtă şi astmatică, suferă de efizemă clasică, este însă foarte inteligentă. După ce urmează cursurile unei facultății ajunge doctor mamoş. Din relația din studenție cu vărul de gradul al II-lea, Licã, o naşte pe bastarda Sia, o fată deformată fizic. Se căsătoreşte apoi cu neamțul Rim, căruia îi mărturiseşte imprudent trecutul, ce va constitui principala sursă de conflicte a mariajului. Aparent problema constă în naționalitățile lor diferite. "Astfel de căsătorii, făcute fie din amor, fie din calcul, au numai o parte limitată de înțelegere. Sunt ca două circumferințe care se întretaie pe o porțiune comună şi rămân total despărțite cele doă spații ale ecuației, ale amintirilor. Pe când în căsătoriile conaționale, sufletele sunt discuri mecanice care se ciocnesc cu răsunet şi cu tamponare variată, dar adecuată".[24] Trecutul i se va întoarce împotrivă, Sia va încerca să-i ocupe locul; Licã şi Rim o urăsc, iar în urma ei nu va rămâne decât şirul nenumărat de avortoni cărora le-a luat viața. Această moaşă de lux, "agent malefic al civilizației, renegându-şi originea, păşeşte pe drumul camuflat de aparența placidă a orgoliului matrimoniului compromis".[25]

Lenora născută Pană, este tot moldoveancă, tatăl, şef de accize, perceptor din Mizil, mama din Tecuci**.** Ea provine dintr-o familie dezorganizată. Va fi crescută de tatăl ei la Mizil, în timp ce fratele ei, Licã va merge cu mama la Tecuci. Conştientă de frumusețea sa, făcându-şi de sex o "sursă de viață",[26] Lenora se va căsători mai întâi cu locotenentul Paulici, care se va sinucide, apoi cu Doru Hallipa, căruia îi dăruieşte patru copii, Elena, Aimée, Dorin și Codin. În aceeaşi perioadă are şi o aventură cu un meşter zidar italo-african, Puck, în urma căreia va rezulta bastarda Mika-Lé, care-i va declanşa boala de nervi. După divorț se căsătoreşte cu medicul Roger Walter şi va facilita incestul dintre acesta şi Aimée. Moare de cancer uterin în sanatoriul epavelor, după ce se luptase cu boli de nervi și de inimă. Cel puțin trei dintre copiii ei prezintă urme de degenerescență.

Rim e de origine germanică după tată, fiul unui cismar, vameş saş catolic, iar mama este din Ungheni. Un om bolnav de frig, de gută, de sciatică de care se trata prin imobilitate, pe motiv că e o boală nervoasă. E chipul bolnavului închipuit, al ipohondrului, un obsedat sexual care ajunge până la incest cu Sia, copilul din flori al soției, fără prea multe probleme de conştiință. Acest închipuit rege Solomon, în obsesia lui pentru feciorie, va declanşa o întreagă tragedie. Este

[21] **Ovid. S. Crohmălniceanu**,*op. cit.,* . 447;
[22] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Fecioare despletite*, ed. cit, p. 317;
[23] **Ion Rotaru**, *op. cit.*, p. 643-646;
[24] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Fecioarele despletite, Concert…, Drumul ascuns,*ed. cit., p. 75;
[25] *Hortensia Papadat Bengescu interpretat de…,* antologie, de **Viola Vancea**,ed. cit., p. 15;
[26] **Anton Holban**,*op. cit, p*. 15;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

părintele spiritual al monstruoşilor gemeni Hallipa. Nu are urmaşi. Aflăm însă de rude în Sibiu, precum nepoata Käthe, ce va urma medicina.

Mika-Lé (Norica) ilustrează tipologia bastardului. Din mamă moldoveancă şi tată italo-african, e crescută de grecul Hallipa. După ce va caterisi un seminarist, va avea aventuri cu prinţul Maxenţiu, pictorul Greg, un actor, un gazetar, va râvni la fratele mamei sale, la unchiul Lică. Este o crudă fecioară despletită în vârstă de doar cincisprezece ani, cu tentative de suicid şi înclinaţii incestuoase. Caracterul abuziv şi acaparator îl moşteneşte de la mamă. Face numeroase raclaje şi în romanul alternativ *Străina* aflăm că va avea un băiat de dat, pentru care munceşte Elena, dar va fi luat de moşica Mari, în timp cre ea se va căsători cu un actor.

Maxenţiu de Plăiesele, bărbatul cu ochi pătaţi, gene roşii şi faţa ca de ceară, este produsul relaţiei nelegitime dintre canceroasa cântăreaţă de varieteu, Zaza şi un paralitic prinţ bătrân, probabil de origine mediteraneană. Dintotdeauna tuberculos, Maxenţiu va fi tratat mai ales în faza ultimă a bolii de către doctorul Răut, fără iluzia vindecării. Maxenţiu a reprezentat pentru toate persoanele din viaţa lui (mama Zaza, logodnica Elena, soţia Ada) doar o monedă de schimb. Va muri părăsit şi disprețuit, cuibărindu-se în boală, singura stare ce-l mai interesa, chiar dacă în sens distructiv. Nu va avea copii şi împreună cu soţia Ada Razu va forma o "pereche fără simţul culorilor".[27]

Elena Drăgănescu Hallipa (ulterior Marcian) de sorginte româno-elenă, prima fiică a Lenorei cu Doru Hallipa. Profilul său grec o asemuieşte cu tatăl său. Absolvise liceul cu media 9,00, însă îşi făcuse un obicei în a nu vorbi decât întrebată, a nu face paradă, de aceea uneori părea neinstruită. Prin ea şi fiul ei Ghighi, romanciera ilustrează perechea violent contrastantă psihic, mamă-fiu. Ea şi Lică sunt ultimii din neam care mai procreează, dar îşi aduc copiii în stare de suicid. Mariajul cu Drăgănescu este încheiat prin moartea acestuia, iar ea se va căsători cu amantul Marcian, va renunţa la moşie, iar după moartea băiatului vor avea preocupări de părinţi adoptivi pentru orfana Ina. Perechea Elena-Marcian este singura iubire veritabilă din tot ciclul, care a rezistat şi timpului, şi distanţei, şi încercărilor şi care, în ultimul roman, anulează şi debuturile ei adultere. Văduvă, Elena devine ideal continuat şi post-mortem pentru senzorialul tânăr Lucian. Va suferi de inimă şi va muri în singurătate, de angină pectorală, amintindu-şi că mama ei Lenora, n-o iubise, o preferase pe Aimée. ”Din pricina Elenei, tot neamul era sfinţit. Indiferent că în grădina acelui rai crescuseră şi alte gunoaie”.[28]

Lică, **Bazil Petresco** n-a fost niciodată un om prea inteligent. A repetat de cinci ori casa a VI-a. Îi plăcea să se considere ţigan, deşi era fratele Lenorei. După divorţul părinţilor, va locui cu mama la Tecuci. Aventura cu verişoara Lina sfârşeşte, cum era de aşteptat, prin apariţia unui copil deformat fizic. Copilul va creşte la Lică, trăind din mila femeilor cu care acesta trăia. A fost bolnav o singură dată, în armată, de febră tifoidă recurentă. Căsătoria cu ţiganca Ada provoacă indirect moartea copilei, care-i lasă tatălui un semn de rămas bun de pe lumea cealaltă, o eczemă la buză. Alţi moştenitori nu va mai avea căci va divorţa de Ada şi, aparent, va accepta un incest cu nepoata lui de soră, cu Mika-Lé. Va trăi cu mătuşa Mari, femeia ce i-o crescuse pe Sia şi care va lua şi copilul Mikăi-Lé, deducând că este tot al lui. Vor locui pe casa de pe Ştirbei a Inei, iar timpurile noi îl găsesc în imposibilitatea de a mai fi escroc. Ceea ce-l caracterizează e lipsa de ambiţie.

Doru Hallipa este fiul grecilor Calliope şi Eriste, părinţi care nu au fost mulţumiţi nici de căsătoria fiului lor cu Lenora, nici de cea de-a doua, cu verişoara Eliza. Logodit cu Eliza, o părăseşte în favoarea senzualei Lenora, cu care va avea patru copii legitimi şi unul nelegitim. Nu

[27] **Hortensia Papadat Bengescu**, *op. cit.*, pag. 106;
[28] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Străina*, p. 519;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

va câştiga însă respectul niciunuia. Toţi îi vor spune tată numai din perspectivă de moştenitori, băieţii intentând chiar proces împotriva lui. Prin divorţ şi întoarcerea la Eliza, Doru se dovedeşte un om nehotărât şi se va pierde printre anonimii marii capitale. Nu-şi va putea controla nici viaţa lui, nici pe cea a copiilor, nici a surorii Gramatula, rămânând veşnic un inadaptat.

Ghighi Drăgănescu, singurul copil al Elenei cu primul soţ, un muntean din Dealul Spirii, este imaginea întoarsă pe dos a frivolelor Sia şi Mika-Lé. Anxios, timid, tuberculos, infantil, oligofren, moşteneşte sfiala tatălui său, aşa explicându-şi Elena lipsa lui de vlagă şi de calciu ”debil, altfel perfect sănătos”.[29] Dacă sfiala l-a dus pe tatăl său la stop cardiac, pe Ghighi îl va duce la suicid la o vârstă critică, în ciuda educaţiei alese. Face o pasiune pentru Marcian, care se va confunda o vreme cu harul muzical. Joaca cu Kira, amanta administratorului, îi va fi fatală, neputând suferi murdăria trupească. Vina se va transfera asupra mamei Elena, care şi după douăzeci de ani va suferi din pricina acestor amintiri, care îşi va compara băiatul prin contrast cu toţi tinerii întâlniţi şi care, până în ceasul dinaintea morţii caută răspuns. ”Ce e absurd e absolut şi cere supunere. Nu există un de ce”.[30] Ciudat, şi ea va suferi tot de inimă, anulând parcă ereditatea maladivă pusă numai în cârca fostului soţ.

Roger Walter(Dumitrescu după mamă) este de origine româno-austriacă, născut şi crescut în România. Rămâne orfan de tatăl austriac la nouă ani şi de mamă la şaisprezece ani. Sărac, dar ambiţios, frumos şi inteligent, Walter alege, la douăzeci de ani, să se vândă bancheresei Salema Efraim, pentru care ”era un tânăr oarecare”[31] pentru a ajunge medic “en vogue” ”numai un mijloc de a se realiza pe sine”[32] şi, după două căsnicii eşuate, conchide la sfârşitul ciclului că, în definitiv, doar lângă Salema s-a simţit bine. Inapetenţa sa sexuală maschează de fapt sterilitatea doctorului care, dacă la început avea o frumuseţe cristianică, ajunge un fel de soţ “morganatic” pentru Lenora şi alege incestul cu Aimée, care-i va provoca mai multă repulsie decât gigantica Salema. Nu-i rămân urmaşi şi nici mare lucru din fabuloasa avere care reprezentase odată preţul lui. “Portretul lui Walter ar fi incomplet fără această netransmisibilitate. Exemplar unic. Nici părinţi dacă s-ar fi putut. Mandragor”.[33] Singular, asocial, cu dispreţ pentru miracolul sângelui, ”o respingere violentă pentru tot ce e viu, pentru existenţa lui, una cu viaţa înseşi”,[34] în ultimul roman caută eliberarea de tot trecutul imoral care-l recomanda ca un ”monstru social”,[35] prin donarea sanatoriului, a portretului Salemei, ignorarea lui Aimée, îşi schimbă look-ul, chel şi cu câteva fire în barbă, prezenţa lui ”încremenea şi îţi sorbea sângele”,[36] refuză să mai ofere consultaţii, se închide în biroul de alchimist şi ”caută o putinţă de a dispare, totodată însă şi un motiv de a dăinui”.[37] Toxicul nu a fost depistat nici la autopsie, urmând ca medicul Vlad, convins că nu există crimă fără urme, să dezlege ţele şi să restabilească onoarea instituţiei.

Nory Baldovin, Eleonora, pe numele ei de botez, este bastarda, produsul legăturii ascunse dintre boierul grec Dinu Baldovin şi fata preotului de la Gârlele, Cornelia Vasiliu. Profilul ei grec trădează asemănarea cu tatăl ei, “semăna păcatului”**,**[38] cum îi spunea bunica ei, Trâna. Adusă în faţa boierului ca un obiect şi părăsită apoi, Nory îşi imaginează că are dreptul să-

[29] **Idem,** p. 490;
[30] **Idem**, p. 491;
[31] **Idem**, p. 100;
[32] **Idem**, p. 124;
[33] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Rădăcini,* ed.cit., p. 409;
[34] **Hortensia Papadat Bengescu** , *Străin*a, ed. cit., p. 90;
[35] **Idem,** p. 123;
[36] **Idem**, p. 84;
[37] **Idem**, p. 100;
[38] **Hortensia Papadat Bengescu ,** *Rădăcini*,ed. cit, p. 58;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

şi aleagă părinții. Este singurul personaj care conştientizează importanța eredității, spunând că aceasta ar fi singura probă pe care ar trebui să o treacă un posibil soț al ei. În ultimul roman, doar pesonajul Ina va mai avea prelegeri despre erediate. Comportamentul ei ascunde inconştient în *Rădăcini*, tipologia androginului, pe care o va conştientiza după vârsta de treizeci de ani, în urma căsniciei și care va fi motiv de suferință în romanul *Străina*, când devine doamna Grecu, dar numai cu numele, întretinând principiul camerelor separate. Căsătoria dusese la descoperirea catastrofală a incompatibilității ei cu această funcțiune naturală",[39] migrenele erau singura realitate care o convingeau că "nu mai sunt o băietană, ci o cuconiță".[40] Se blama pentru nefericita încercare de a fi ca toate femeile și-i făcea și pe ceilalți să se simtă vinovați, mai ales pe Lina care încercase a-i repara malversiunea. Dintr-o infirmitate sufletească, invidia, se comporta necuviincios, fugea de acasă, se disprețuia și pentru aspectul fizic la fel de dizarmonios "dezaxat",[41] oglinda îi era dușman vechi "Ce n-aș da să fiu ca orice muiere!".[42] Mereu umblase pe căi întortocheate și învrăjbită destinului. Energia ei negativă emanată, făcea ca toate ceasurile să se strice. "Îi abătuse lui Nory să fie femeie cu bărbat și poate cu copii, de aceea își prinsese capul în gard și nu-l mai putuse scoate",[43] ajunsese să nu mai fie plăcută nimănui, nici măcar Băiatului Lixandru, pe care-l adoptase, iar destinul se răzbuna prin acel sfârșit umilitor, care e simțit de soț și de soră ca un reproș, care le complica durerea. Și ca mamă fusese stângace, atitudinile ei erau opuse celor materne, Băiatul îi fusese tiran, iar Boier Grecu, victimă, și abia după moarte capătă un loc bun în fața tuturor, prin tot ce făcuse la Gărlele, mai ales școala. Deși pentru toți părea un accident, familia știa că fusese suicid și abia moartă "cucerise deplin citadela altădată blestemată a copilăriei nelegitime și atinge gloria deplină".[44] Chemarea surorii sale vitrege, Dia, printr-o scrisoare ce amintea de un "ce" intim, nevoia unui amortizor, a unei terțe persoane într-un moment critic, se explică drept o "purtare vinovată ce trebuia controlată cu martori, cineva care să nu-i lase singuri, față în față cu nepotrivirea lor".[45]

Victor Marcian e de origine româno-italiană, verișor primar cu Maxențiu. Îşi iubeste foarte mult tatăl și are cultul familiei. Născut la Geneva, el este fiul lui Manon Baudet (sora Zazei) şi al unui funcționar/ profesor de geografie. Este un om lipsit de orice inițiativă, lipsă compensată însă de un imens talent. Cu cea mai mare seriozitate își face din Elena amantă şi el devine tată pentru Ghighi, copilul acesteia. Pentru a nu jigni spiritul matern al Elenei, după moartea copilului, Marcian îi va reconstitui o personalitate estetică prin compunerea unei Supersonate. Își va aştepta amanta zece ani. În romanul *Străin*a, povestea lor de iubire este ridicată la cote aproape imprevizibile pentru acest ciclu romanesc. "Egoisml îi lipsea până la defect, simțea nevoia de a face cu orice preț pe cineva fericit".[46] Era modest, se considera lipsit de talent, însă muncitor, pasionat, răbdător. Absolvise Academia de Muzică din Viena ca "element excepțional**"**.[47] E singurul cuplu care doarme împreună. Suferea de fotofobie, muncea mult nopțile, nu se putea supăra pe oameni, nu suporta nicio erezie de sunet, avea însă un caracter frumos, știa să cinstească părerile altora, nu-i plăceau scimbările, renunța cu greu la obișnuințe, se supăra destul de repede, dar era inofensiv. A adoptat pe Ina ca bursieră și secretară, apoi a

[39] **Hortensia Papadat Bengescu,** *Străina*, ed. cit., p. 11;
[40] **Ibidem;**
[41] **Idem**, p. 61;
[42] **Idem**, p. 24;
[43] **Idem**, p. 60;
[44] **Idem**, p. 49;
[45] **Idem**, p. 17;
[46] **Idem**, p. 151;
[47] **Idem**, p. 189;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

adus-o în mariajul său, fără să reușească însă a o disciplina sau a-i da încredere în talentul său nativ. Din viață pleacă rapid, ”ca un servitor credincios care nu vrea să aducă în jur perturbație”,[48] după o simplă răceală transformată în pneumonie, neapucând să facă nici testament, lăsând lucrurile foarte încurcate în seama avocatului și protejatului său flageotist, Lucian care va duce atât grija Elenei, a Inei, cât și a imobilului, care va avea să fie Casă de muzică. ”Cum fusese posibil să moară, când poseda atâta nemurire? Maestrul murise pentru că nu este îngăduit să fii totodată un geniu și un oarecare om fericit. Ce ar însemna un astfel de abuz al binelui?”[49] Era incomplet fără Elena lui, de aceea, firesc, aceasta nu-i supraviețuiește mult timp.

Nepot de angrosist, fiu de cârciumar, **George (Ghiță) Iorgu Drăgănescu** este un bărbat foarte înstărit, “al cărui menaj era un minister”[50] și mândru de originea lui muntenească. Cu un frate tuberculos, mama Baba Smoala și o soră țața Tana, averea imobiliară se întindea de o parte și de alta a bulevardului. Totul era bogat, bine întreținut și rece. George Drăgănescu avusese pe linie genealogică un frate ofticos, el însuși depistându-și tardiv, după opt ani, o boală de inimă ce-i va aduce sfârșitul. Copilul semăna fizic și psihic cu el, cu singura deosebire că nu-i moștenise spiritul întreprinzător, ci numai sfiala. Va muri, nefiind obligat să suporte ruşinea unui divorț și durerea morții copilului. Toată averea o lasă Elenei, soția lui.

Sia (Anastasia Petrescu) este produsul relației dintre doi veri. Cei doi moldoveni din Tecuci, Lică și Lina, nu au habar de repercursiunile comportamentului lor asupra psihicului fetei și cu atât mai puțin asupra disfuncțiilor fiziologice ale acesteia, dubla cale vaginală. Ambii părinți își împing copilul la un incest cu Rim. Fata va muri în urma unei infecții după ciudatul experiment ginecologic al profesorului G., realizat numai cu acordul lui Rim. Moartea Siei va înrăutăți relațiile dintre cei doi părinți și le va înrăi propriile suflete.

Gemenii Dorin și Codin Hallipa sunt ultimii copii ai lui Doru Hallipa și ai Lenorei, ai unui abulic și al unei nevropate canceroase. Doctori bacteriologi, monștrii arierați mintal, Dorin și Codin apelează la justiție și pun mâna pe avere, un imobil în care vor fi părtași la o crimă odioasă. După ce aparent avuseseră noroc să găsească o femeie parcă special concepută pentru “dublu *emploi*”, ei nu fac nimic ca să salveze viața Siei.

Salema este de nație armeano-ebraică. Căsătorită cu Efraim de treizeci de ani, **Salema Efraim** avusese imediat după căsătorie un copil, un băiat care murise. În ultimii zece ani de căsnicie, femeia, acoperită de soțul ei, își va satisface diverse capricii amoroase, trecute de Efraim la cheltuieli necesare. Când l-a cunoscut pe Walter, imensa femeie suportase o operație la clinica chirurgului Prada. Salema trăiește șaptezeci de ani și moare în exil la Odessa, iar întreaga ei avere îi rămâne lui Walter.

A doua fată a grecului Doru și a moldovencei Lenora, **Coca Aimée Hallipa,** va semăna cu bunicul Eriste. Copilul preferat al Lenorei, urmând traiectul trasat parcă de mama ei, fata se dovedește o imorală, un manechin asexuat, capabil de toate compromisurile din lume. Alege să se elibereze chiar de povara virginității, dacă așa cere societatea. Deflorată de Bubi Panu, se căsătorește astfel mai ușor cu soțul mamei ei, pe care însă nu vrea în ruptul capului să-l reproducă, neștiind că acesta e steril. Când el se va muta la Paris, singurul ei țel va fi tocarea averii acestuia. Terifiată și ignorată, crede că va deveni cobai pentru toxicul lui Walter, dar se dovedește nedemnă și de acest exercițiu. Apelează permanent la Institutul de înfrumusețare, nu-și permite ridul vreunui gând. Neatractivă pentru bărbați, lăsată de Walter în seama statului ca întreținere, va încerca un ultim mariaj de câteva luni cu dr. Ghiță Vlad, până când începe a

[48] **Idem**, p. 253;
[49] **Idem**, p. 307;
[50] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Fecioarele despletite, Concert…, Drumul ascuns,* Ed. Dacia, Cluj, 1986, pag. 111;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

semăna cu secolul preferat, ”cu o fată bătrână, maniacă şi pe veci scârbită de bărbaţi”.[51] Se va ocupa de obiceiurile de înmormântare ale surorii sale şi va păstra relaţii convenabile cu cel căruia se ambiţionează să-i zică nepot, ministrul Lucian.

Hilda Gert austriacă din Sals am Thale, întrupează femeia model. Orfană de tată, efor, consilier tehnic, ea va fi trimisă de mama ei, cântăreaţă de operă, să-şi găsească un rost la Bucureşti, alături de colega ei de pension, Aimée. Firea ei virtuoasă nu putea s-o împingă decât tot spre un austriac cu care era logodită, dar face o pasiune nemărturisită pentru un alt austriac, dr. Walter, care însă nu înţelege să-şi purifice trecutul căsătorindu-se cu Hilda, ci alege să trăiască după tiparul obişnuit, însurându-se cu Aimée.

Aneta Pascu este jumătate munteancă după mamă, jumătate moldoveancă după tată, portărelul Pascu. Născută şi crescută la Vaslui, alături de fratele Coti, pentru Aneta, capitala devine un fel de Mecca unde trebuie să ajungă cu orice preţ. Încercările prin care trece pentru atingerea scopului fiind foarte dure şi ea total nepregătită, o dezechilibrează mintal şi o fac erotomană, mitomană, schizofrenică, sinucigaşă, infirmă şi chiar incestuoasă. Prin mintea-i bolnavă i se perindă amanţi imaginari, străini sau cunoscuţi (Lică, Cară, chiar tatăl său). Doar accidentul de tramvai o face să-şi revină.

Cornelia Vasiliu (Baldovin) este fata ţăranilor Petre (preot)Vasiliu (Trânul) şi Lisaveta Vasiliu (Trâna). Singura pretenţie pe care ea a avut-o de la viaţă a fost de a fi iubită. Aşa se explică că-i va face un copil boierului Baldovin, cât timp acesta este încă însurat. Va accepta totdeauna numai firimiturile, iar reabilitarea ei socială are loc după moartea boieroaicei, la insistenţele Diei, fata naturală a boierului. Rămasă singură, Cornelia suferă de hipocalcemie, de suflu asistolic şi chiar început de senilitate. În casa de pe Izvor, va fi întâi tolerată de fiicele sale, apoi lăsată în compania prietenelor la jocul de cărţi.

Lidia (Dia Baldovin) are marele noroc de a avea trei mame (Eftodia, Mado, Cornelia) însă, cu toate astea, tot bolnavă de singurătate rămâne. Cea mai frumoasă fată din Bucureşti va tolera pe lângă ea şi o soră vitregă. Încercările de căsnicie eşuează lamentabil prin moartea primului soţ de sifilis şi a celui de-al doilea prin împuşcare. Cea de-a treia relaţie pare şi ea sortită eşecului, căci doctorul Caro e însurat. De aceea, relaţia celor doi va funcţiona doar după moartea Madonei, în străinătate. Tot timpul făcuse cure de sănătate în Elveţia, iar Caro îi diagnosticase o boală intimă posibil periculoasă. Nu va avea copii. În romanul *Străina,* apare ca personaj-tampon chemat să amortizeze neînţelegerile dintre soţii Grecu. Femeie perfectă, de înaltă ţinută, frumoasă şi la chip şi la caracter, care va ţine tovărăşie văduvului Grecu, se simte responsabilă pentru nefericirea altora.

Dinu Baldovin este un boier grec căsătorit cu Eftodia şi care locuieşte la moşia Gârla, un aristocrat ce convieţuia pe principiul camerelor separate. Ştim despre el că a murit din cauza unei boli, că a fost convalescent, că a ţinut regim, însă nu ni se specifică boala. Pe lângă soţie, el mai întreţine o legătură cu Cornelia şi va avea două moştenitoare, pe Dia şi pe Nory, faţă de care îşi îndeplineşte corect obligaţiile. Legătura cu Cornelia o va legifera foarte târziu, la dorinţa fiicei celei mari.

Titu Vasiliu (Caro) este oltean, este prietenul din studenţie al lui Nory, soţul Madonei şi viitorul soţ al Diei. Pe tot parcursul căsniciei lui, Caro nu şi-a dorit copii. Este medic cu specializarea infecţioase. Va fi propriul lui pacient, preocupat să-şi vindece complexul de inferioritate faţă de soţie şi gelozia exacerbată.

[51] **Hortensia Papadat Bengescu**, *Străina*, ed. cit., p. 419;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

Despre **Elisabeta Madona Sfinxa** nu ştim decât că provenea dintr-o familie numeroasă pe care o întreținea încă din studenție, în așteptarea ”unei căsătorii valabile”.[52] Era obsedată de ideea maternității şi, pentru că soțul ei nu i-o împărtăşea, femeia era dispusă să procreeze cu oricine. Boala ei era hemofilia, anemia, nu-i vor permite să-şi concretizeze visul. Porecla Sfinxa o datora în parte senzației de enigmatic pe care o sugera firea ei mincinoasă şi geloasă.

Radu Vrana, locotenentul nebun seamănă perfect cu tatăl său, Alecu Vrana. Tot ce mai avea de la mama sa era un portret. Căsătoria cu Dia nu se va consuma decât legal, căci la Lausanne, când ea va afla de mizeria trupească a soțului îl va trimite fără regret să-şi satisfacă în altă parte necesitățile sexuale. Radu va fi internat contra unei sume exorbitante într-un sanatoriu în străinătate, unde va şi muri.

Acelaşi destin îl va avea şi **soțul nebun** din prima căsătorie **al Inei**, căsătorie de câteva luni care nu se va consuma fizic. Avocatul care se ocupa de tutela ei ridicată, cu care o va căsători tutorele la doar 18 ani, fără o analiză prealabilă a eredității, îi amintea de pedepsele mamei care o închidea într-o cameră întunecată. Închis la nebuni, după accesele de furie cu martori, va muri după doar trei zile, de pneumonie, o rezolvare fericită pentru Ina, care nu purtase doliu şi avusese parte de sprijinul Elenei ca să-şi revină. Amintirea acelei scurte căsătorii îi dădea spaimă şi dezgust, ”nimeni nu ştiuse ce tară familială zăcea latent în acel om socotit nebun”.[53]

Ghită Vlad, casap din Argeş, apare cu o inadvertență ca elev în Brăila, cu un cult al familiei şi practicant al religiei ortodoxe. Medic legist şi chirurg, asistentul lui Walter şi fost profesor al lui Lucian în anul I, la 49 de ani, era masiv, dar cu suflet bun. Dedicat meseriei şi pedagog desăvârşit, nu agreează femeile în general, fiind divorțat de două ori, ”concediat pentru defecte corporale”[54] de către Aimée din cauza lipsei de maniere şi igienă. Are doi prieteni buni, pe Ina şi pe Lucian şi se ocupă de bunăstarea Cocăi-Aimée, la indicația testamentară a lui Walter, căsătorindu-se cu ea

Costel Petrescu, divorțat de două ori, face o pasiune pentru Ina, îi devine ” paj, moşmoană, sigisbeu, clown, devotat până la moarte”[55] în numele căreia acționează nejustificat de aventuros. E o prezență tolerată de Lucian ca inofensivă, demagog, colecționar de discursuri, introvertit, visează la momentul când copilul Inei îi va spune ”unchi”. Spre finalul romanului, prezența lui nu mai este atât de tolerată, deoarece e asociată cu perioada de nebunie a Inei. E suspect de diabet şi nu are moştenitori.

Lucian a crescut într-o familie exemplară, cu o mamă superbă şi un tată cult care învățase la Freiburg şi lucrase în poliție. La mamă, care deja era la a treia căsătorie, a văzut forța de sacrificiu matern, când a ales să aibă sarcina la vârstă înaintată, se glumea asupra lui ”se cunoaşte că ți-ai omorât mama”,[56] iar de la tatăl său, unicul fiu al unei familii numeroase, a deprins principiile economiei politice. Crescut cu respect pentru religie şi biserică, îşi dorea şi el o familie exemplară ”Lucian cunoscuse o viață de familie ideală şi va pregăti cândva, una la fel şi pentru sine”.[57] O altă variantă nesustenabilă ar fi că din 6 copii, trăise doar Lucian şi tatăl lui fugise de răul fiului, iar mama se retrage în Ardeal. După două căsătorii eşuate şi mai multe aventuri îndoielnice, viață de harem, alege ca soție pe Ina, din obligații legale şi morale față de familia Marcian ”un mariaj blanc, executarea unui legat, drum împreună, separație de corp,

[52] **Hortensia Papadat Bengescu ,** op. cit., p. 68;
[53] **Hortensia Papadat Bengescu**,*Străin*a, p. 298;
[54] **Idem**, p. 421;
[55] **Idem**, p. 380;
[56] **Idem**, p. 292;
[57] **Idem**, p. 401;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

fidelitatea unui ideal!"[58] Deși vede în soție un dușman și acceptă o căsătorie fără iubire ca pe o provocare și speră ca această companioană aiurită și extrem de diferită prin legea contrastelor, să îl poată înțelege și chiar nu se grăbește să profite de privilegiile de soț. "De ar ști să mă mânuiască! Îi cerea ajutorul ei, femeiei, adică dușmanului temut".[59] Era singurul căruia Marcian îi întinsese mâna, singurul muzicant amator apreciat de Maestru, consultat în chestiuni juridice și politice și rezervat pentru Ina, deși "fericit nu părea a însemna pentru ei laolaltă".[60] Se simte ofensat și amenință cu pușcăria acele moașe, "făcătoare de îngeri"[61] la care soția lui apelează la prima sarcină, apoi, o vreme, ca răzbunare, nu mai concepe să fie instrument de procreare. La a doua sarcină pierdută spontan, îi reproșează soției, deși fără convingere "nu ești în stare!",[62] deși el însuși nu se vedea reprodus. Încurajează iubirea ideală a Inei pentru Leopard, după modelul mamei sale, ideal preferabil unei iubiri noi. După ce iubește pe Elena ca o slugă, recunoaște că o iubește ca bărbat și nu se poate opune acestei stări obscure. După moartea acesteia, pare să se fi dus să o conducă pe căile neumblate, "el trăia cu morții"[63] absentând din viața Inei când aceasta are cea mai mare nevoie. Lipsa lui duce la fuga Inei, "creatura asta s-a născut să mă ucidă"[64] după care raporturile dintre soți se schimbă în unele frățești, ea devenise "păpușa lui veștedă și frântă".[65] Invitații de duminică suplineau lipsa iubirii din cuplu. Un copil ar fi făcut din el tată, nici dușman, nici răpitor. Niciunul nu avea aptitudine de părinte de familie, astfel că la moartea fătului nou-născut, inestetic, nu simțise niciun șoc "așadar nu a existat nici dorință, nici speranță",[66] copilul fiind o "diversiune favorabilă"[67] la starea psihică precară a Inei. Deși egoismul lui îl împiedica să vrea să fie reprodus, era sigur că dacă copilul ar fi trăit, discordia lor ar fi fost sigură. Regretă permanent căsătoria, mai ales după dispariția soților Marcian. "Însurătoarea e un exercițiu de reducere a facultăților inteligenței"[68] Credea că orfan și infirm e același lucru, de aceea nu se grăbea să o judece pe Ina sau să o pedepsească, deși gândea că ea e o piază rea vinovată de moartea ambelor mame. Și văduvia Doamnei Elena o vedea tot ca pe orfanitate.

Ina (Maria Leopoldina Vardali) Străina Vergu după ce a copilărit într-o familie provenită dintr-o mezalianță și s-a simțit permanent un demi-sang, între mama boieroaică "glasată"[69] și tatăl grânar (el îi spunea Ina, iar ea își spunea Străina), o familie cu camere separate, separată fără divorț și o mamă care "se refugia din prezent pentru a putea suporta căsătoria cu un om mediocru, incult și fără bună creștere".[70] Dacă în copilărie dădea vina pe mama sa pentru nepriceperea de "a o convinge că a avut o mamă",[71] pentru pedepsele de a sta în picioare, de a nu dormi, de a intra într-o cameră întunecată, cu timpul își asociază firea aiurită cu cea a tatălui hoinar, care fugise ca un vagabond, se însurase în alt oraș și murise într-un hotel în Călărași. Pe măsură ce mama se închidea, iar tatăl nu avea voie să se amestece în educația fetei, atmosfera devenea "tot atât de puternică ca legea sângelui. Mersul sângelui era deci schimbat de

[58] **Idem**, p. 306;
[59] **Idem**, p. 286;
[60] **Idem,** p. 333;
[61] **Ibidem**;
[62] **Idem,** p. 438;
[63] **Idem**, p. 520;
[64] **Idem**, p. 553;
[65] **Idem,** p. 556;
[66] **Idem**, p. 580;
[67] **Idem,** p. 578;
[68] **Idem,** p. 472;
[69] **Idem,** p. 222;
[70] **Idem**, p. 176;
[71] **Idem**, p. 222;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

accidentul malului, care mal, cândva fusese ros de cursul apei”.[72] Claustrația mamei și refuzarea relațiilor sociale, scurta lor coabitare ca familie, când fiecare trăia”împotriva firii lor, deci nemulțumiți, iar maniile lor se accentuau deci mai mult”[73] au condus la nevoia fetei de a fugi. Amintirile i se șterg în jurul vârstei de 12 ani când este dată la un pension de maici, la 16 ani preluată de tutori și trimisă la studii muzicale, căsătorită la majorat și susținută în Elveția la studii de bunul Ledoux după moartea tutorelui, apoi de Marcian. ”Era o făptură compusă din firea tatălui venetic și a mamei ciudate”.[74] Răzvrătirea este defectul ei forte, rămâne o femeie greu de disciplinat, obraznică, chiar mama sa o numea ”șuie”[75] și o trimitea vara la școală ”să nu piardă obișnuința învățării”.[76] Sentimentul de orfan se accentuează cu vârsta în ciuda adopției nelegalizate, ajungând la concluzia că ea a fost singura piedică în calea propriei vieți și așteaptă de la ceilalți să-i croiască destinul. ”De când mă știu, ori moare cineva și se schimbă în rău ceva, ori se schimbă în bine ceva și atunci moare cineva. Mi s-a urât domnule Destin, cucoană Soartă, mi s-a urât. Căsătoria cu Lucian fusese doar respectarea dorinței testamentare a lui Marcian, iar după dispariția lui se simțise constrânsă să rămână lângă Elena ”Ani de-a rândul fusese singură, orfană, vagaboandă și iată, acum era în lanț și va trage la parâme în ritm”[77] și, pentru că nu suporta ideea de a deveni guvernanta Elenei, va accepta cel mai puțin rău dintre rele, căsnicia. Căsătoria era o cușcă, iar amintirea primei căsnicii era încă motiv de spaimă. Prima sarcină e privită ca un accident absurd și, stăpână pe corpul ei decide să avorteze, ceea ce zdruncină puternic noua căsătorie și ajunge să gândească asemeni mamei sale nemulțumită că e nevoie și de bărbat pentru un copil. Cu tată liber-cugetător și mamă care refuzase să calce în biserică, fata nu va participa la slujbele de înmormântare nici pentru Marcian, nici pentru Elena, nici pentru copilul nou-născut, tot așa cum nu știe nimic despre locul de veci al părinților naturali. Acuzelor le răspundea prin ”nu era atee, nu era creștină, era orfană”,[78] era o străină și în fața lui Dumnezeu, ceea ce va explica degenerarea ei psihică. Inteligența ei lipsită de echilibru era percepută tot ca ”un vestigiu al dezordinei morale a părinților”.[79] Al doilea avort îi prilejuiește din nou o stare de bucurie ”de a fi liberă, zveltă și parcă virgină”.[80] După moartea Elenei se simte din nou orfană și fuge la Filaret, la Giurgiu și apoi în Elveția pe urmele părinților adoptivi, singura oază de liniște salvată de mințile sale rătăcite. ”Ereditatea o predispunea a se socoti singură chiar când oamenii se arătau prietenoși. O ereditate era și felul ei de a judeca absurd, o ereditate, cea ambulatorie, cea de a schimba locul, aiuristică”.[81] Deși își apărase dreptul la biografie, refuzând adopția legală, se va simți un nimeni pentru că nu face parte din neamul Hallipilor. Fugită la Geneva, bolnavă, cu temperatură, despărțirea ei de sine pare definitivă. Searbădă, incoloră, fără reacție, o recuperează Lucian, căruia i se perindă prin minte ”cazuri morale în care nicio încercare nu mai putea aduce normalitatea”.[82] Nu putuse face față pierderii ambilor protectori, i se fixase mintea pe un punct, trăise senzația de vid, uitase că e căsătorită.”Sentimentul de a fi câinele nimănui fusese mai puternic încât pierduse simțul realităților și fugise acolo”.[83] Ca ultimă terapie se alesese

[72] **Idem**, p. 330;
[73] **Idem**, p. 503;
[74] **Idem**, p. 236;
[75] **Idem**, p. 175;
[76] **Idem**, p. 263;
[77] **Idem**, p. 258;
[78] **Idem**, p. 516;
[79] **Idem**, p. 509;
[80] **Idem,** p. 438;
[81] **Idem**, p. 503;
[82] **Idem**, p. 556;
[83] **Idem,** p. 570;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

gravidenia, Ina arăta acum dizgrațioasă, obeză, avea grețuri, nașterea era ”cea mai firească dintre cruzimi, o diversiune favorabilă”,[84] dar Ina nu mai era capabilă să conștientizeze nimic din toate acestea ”atâta era de nepotrivită maternitatea încât nici nu avea conștiința deformării ei”.[85] Cu copilul mort alături, Ina îi apare lui Lucian din nou frumoasă. ”Din acest nimic natura ar fi făcut o făptură omenească”,[86] iar copilul va căpăta botez post-mortem pentru a merge în grădinița cerească a copiilor. Concluzia lui Lucian este că Ina ”în muzică a avortat și în pântece nu poate purta un copil”.[87] Ina s-a dovedit ”o piază rea făcută pentru pieirea tuturor mamelor care ar fi cules-o din buruienile, din urzicile destinului”.[88] Ultimul roman se încheie într-o notă de fatalitate și resemnare, cei doi coboară de la Gârlele, simțindu-se nemuritori, protejați, ocrotiți, ”siguri că există”.[89]

Cert este că nimeni nu a detectat mai fin, cu mai penetrantă înțelegere stările bolnavilor, într-o lume sortită pieirii prin tot ce exprimă fizic, social, moral, estetic. Filiația lor nu depășește trei generații, nu sunt creatori, sunt închiși atât asupra lumii exterioare, dar și spre lumea interioară a familiei. Romanele acestui ciclu încep sub auspiciul bolii, și, printr-o ”polifonie imitativă a unui leitmotiv suveran proliferat la nesfârsit”,[90] duc, cu fiecare cuplu destrămat, inevitabil, la prăbușirea întregii generații, dar fără apăsarea tristeții, ca o eliberare, nicidecum o pedeapsă. Nietzsche însuși susținea ideea că nu putem deveni sfinți acolo unde zac încă viciile părintești ”Cum vreți să vă înălțați mai sus dacă voința părinților nu se înalță alături de voi?”93

Bibliografie:

1. Ardelean Carmen Georgeta, *Hortensia Papadat Bengescu ”marea europeană” a literaturii române. Pledoarii,* Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013;
2. Călinescu, G., *Principii de estetică-Domina bona***,** E.P.L, Bucureşti, 1968;
3. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent***,** ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, ediţie şi prefaţă Al.Piru, Ed.Minerva, Bucureşti,1985;
4. Cornea, Paul, *Căi și perspective în sociologia contemporană a romanului,* Editura Minerva, Bucureşti, 1982;
5. Crohmălniceanu, S. Ovid, *Literatura română între cele două războaie mondiale***,** vol.I, E.P.L, Bucureşti, 1967;
6. Foucault, Michel, *Anormalii*, trad. Dan Radu Stănescu, postfață de Bogdan Chiu, Ed. Univers, București, 1999;
7. Holban, Anton, *Viaţa şi moartea în opera Hortensiei Papadat-Bengescu (Opere III),* ediţie îngrijită de Elena Beram, Editura Minerva, Bucureşti, 1975;
8. Micu, D-tru, *Istoria literaturii române de la creaţia populară la postmodernism* **,** Editura Saeculum I.O, Bucureşti, 2000;
9. Mitchievici, Angelo, *Decadență și decadentism*, Ed. Curtea Veche, București, 2011;
10. Nietzsche, Friedrich, *Așa grait-a Zarathustra. O carte pentru toti si nici unul,* trad. St A Doinas, Ed. Humanitas, București, 1994;

[84] **Idem**, p. 578;
[85] **Idem,** p. 577;
[86] **Idem**, p. 581;
[87] **Idem**, p. 587;
[88] **Idem**, p. 604;
[89] **Idem**, p. 624;
[90] **C . Ardelean**, op. cit., p. 105;
93 **Friedrich Nietzsche**, *Așa grăit-a Zarathustra,* Ed Humanitas, București, 1994.

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)

11. Papadat Bengescu, Hortensia**,** *Opere***,** Academia Româna, Fundatia Nationala pentru Stiința și Artă, ediție, note și comentarii de Gabriela Omăt, studiu introductiv de Eugen Simion, București, 2012
12. Papadat-Bengescu, H, *Opere I-IV***,** ediţie şi note de Eugenia Tudor, prefaţă C-tin Ciopraga, Editura Minerva, Bucureşti, 1972;
13. Papadat Bengescu, H, *Ape adânci,* Editura Cultura Națională, 1923, pag. 227;
14. Petrescu, Cezar, *Oraş patriarhal***,** E.P.L, Bucureşti, 1961;
15. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române,* vol.II, (de la 1900 până la cel de-al doilea război mondial), Editura Minerva, Bucureşti, 1972;
16. Streinu, Vladimir, *Pagini de critică literară-Marginalia, Eseuri,* vol.II, E.P.L, Bucureşti, 1968;
17. Valerian, I, *Cu scriitorii prin veac***,** E.P.L, Bucureşti, 1967;
18. Vancea, Viola *Hortensia Papadat-Bengescu interpretat de…***,** antologie, studiu introductiv, argument, cronologie, bibliografie de Viola Vancea, Editura Eminescu, Bucureşti, 1976;
19. Vartic, Mariana, *Hortensia Papadat-Bengescu: individual şi social în ciclul Hallipa* , în *De la Nicolae Filimon la G. Călinescu*, studiu de sociologie a romanului românesc, Editura Minerva, Bucureşti, 1982;
20. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul esențial al scriitorilor români,* Editura Albatros, Bucureşti, 1967, p. 145;

BDD-A23261 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:12:55 UTC)